S.A.T.

7-a JARO, N-o 351 LEIPZIG, 25. / 6. 1931

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA
KULTURA KAJ INTERHELPA ORGANIZO DE PROLET-ESPERANTISTOJ

APERAS SEMAJNE — REDAKTEJO: 14, avenue de Corbéra, Paris 12e. — GVIDANTO: E. Lanti. — SIDEJO DE PLENUM-KOMITATO DE SAT: 23, rue Boyer, Paris 20e. — ADMINISTREJO: R. Lerhner, Kolmstrasse 1, Leipzig O 27 (Germanio). — APERAS SEMAJNE

PRI RASAJ ANTAŬJUĜOJ

Bedaŭrinde ne nur al la burĝaj rondoj estas limigitaj la antaŭjuĝoj pri rasa supereco, pri ekzisto de superaj k malsuperaj rasoj. Ankaŭ la laborista klaso ĝis nun ne liberiĝis el tiuj antaŭjuĝoj k estas do tre necese atentigi pri tiu ĉi demando en "S-ulo". La sekvanta pritrakto de l' problemo estas kompiltradukaĵo laŭ artikolo de F. Ŝale (Challaye), aperinta en "Mondo" (Monde). RED.

Laŭ propra sperto (mi havis kontakton kun aziaj, polineziaj, afrikaj gentoj) — ĉiuj rasoj, eĉ la plej malestimataj, havas sian propran valoron k sian ĉarmon. Kiun ajn homon de kia ajn raso ni rigardas, impreson klaran ni ricevas samtempe pri la *fundamenta idento de ĉiuj homaj estaĵoj* k *la esenca originaleco de ĉiu individuo.* Tiuj por ni malfacile kompreneblaj estaĵoj, kiujn ni nomas la "primitivuloj", tute ne estas, kiel multaj blankuloj imagas, specoj de brutoj, kiuj havas nenian internan vivon.

La polinezianoj estis, ĝis la alveno de l' blankuloj, noblaj reprezentantoj de aminda k feliĉa homaro. Kvankam ili iafoje perdis, kontaktiĝinte kun nia tielnomata civilizo, parton de siaj antaŭaj virtoj, ili ankoraŭ ofte elmontras plej larĝan gastamon k plej kortuŝan delikaton.

Kiom da maljusto ankoraŭ en la severaj juĝoj ofte aŭdeblaj pri la homoj de l' nigra raso, ekzemple en la traktado al ili en Usono k en multaj kolonioj! Oni kelkfoje komparis ilin al infanoj. Ili vere havas de l' infano la senzorgecon, la moviĝemon, ĝojegon, kiun malplifortigas nek la memoro pri l' pasinto nek la atendo pri l' estonto. Sed ĉu tio estas motivo por ilin malestimi? La facila kontentiĝemo, la infaneca gajo de l' negroj estas virtoj, kiujn la tiel ofte grumblemaj k malgajemaj blankuloj povus avantaĝe adopti!

Oni trovas ankaŭ ĉe la negroj reciprokan helpemon plej sindoneman k tre vaste al ĉiuj malfermatan gastamon.

Karbdesegno de H. KERELS
Negraj ministoj de l' Kongo

Kiuj studis plej multe la negrojn, tiuj reliefigas la riĉon k belon de iuj el iliaj lingvoj, iliajn oratorajn k poeziajn kvalitojn, la originalecon de kelkaj el iliaj artoj, ekzemple la skulptarto. La negraj civilizoj ne estas malestimindaj.

Se la maniero, kiel estas traktataj la negroj, estas maljustega, la malestimo montrata de multaj angloj al la hinduanoj estas ankoraŭ pli skandala. Kun la hinda metafizika pensado pri transformiĝado de l' estaĵoj estas ligita vasta k profunda sento pri frateco universala, ne nur rilate al la homoj, sed ankaŭ al ĉiuj bestoj, ĉiuj vivaĵoj, ĉiuj objektoj. En ĉiuj aĵoj vivas ni mem . . .

Tiu ĉi alta k nobla koncepto trapenetris la tutan vivon en Hindio. Ĝi vivigas la hindan arton k inspiris aliajn civilizojn.

Tiel stulta kiel estas la malestimo montrata al la hinduanoj estas la malŝato tiel ofte manifestata de iuj blankuloj al ĉiuj flavrasuloj. Mi aŭdis paroli en Ŝanhajo pri eŭrop-usonana klubo, kiu skribis sur sia ĉenireja pordo: "Nek hundoj nek ĉinoj ĉi tie allasataj!" Tamen en ĉiuj medioj de l' flava raso ni renkontas civilizon multmiljaran k grandiozan. Per kiaj trezoroj pliriĉigis la homaron la artistoj de l' flava Azio, ĝiaj literaturistoj, ĝiaj skulptistoj, pentristoj, gravuristoj, porcelan-, fajenc- k lakfabrikantoj! La vortoj ne sufiĉas por doni ideon kontentigan pri la mirindaĵoj kreitaj de tiuj ĉi flavrasaj artistoj. Oni povas paroli utile nur pri la arto, kiu provas krei belon per vortoj: la literaturo, prozo k poezio. Ankoraŭ la traduko krome perdigas grandan parton de l' ĉarmo en tiuj verkoj.

De kiam oni ekkonas iom la japanan literaturon, fariĝas neeble juĝi malsupera rason, kiu, depost antikvaj epokoj, produktis la plej delikatajn k ĉarmajn verkojn! Fakte neniu homa raso estas malsupera al la aliaj; ĉiuj rasoj havas sian meriton k sian valoron.

De kie devenas la tiom disvastigita kontraŭa antaŭjuĝo? Sendube de la fakto, ke ĝi liveras senkulpigon al la blankuloj, kiuj sur la tuta surfaco de l' terglobo k precipe en siaj kolonioj, ekspluatas por sia profito la rasojn de ili kvalifikatajn malsuperaj.

Se oni rezignas pri tiu ĉi nepravigebla aserto, oni devas, lojale, tiri la konsekvencojn el la nova principo, kiun oni adoptas. Oni devas protesti

Ĉu la burĝa respubliko povos vivi en Hispanio?

Niaj hispanaj K-doj, kiuj ĝis nun sin tenis observantaj rilate al la respublika registaro, respondis per agoj al monarkistaj provokoj. En Madrido la redaktejo de la rojalista gazeto A. B. C. estis elrabata, dek monaĥejoj estis bruligataj. Ĉiaspecaj burĝoj, kiuj gloris la saĝon k la moderon de l' hispana popolo, sentis en la dorso teruran tremon. Ĉar en Hispanio ne estas eblo por parlamenta respubliko. Tia registaro bezonas viglan burĝaron, kiu manregas la aferojn k absorbas la aliajn direktantajn klasojn.

Nu, Hispanio estas industrie neprogresinta lando. Certe la neŭtralo dum la tutmonda milito permesis iun kreskadon de la hispana industrio; sed la tiel kreitaj entreprenoj malfacile kontraŭstaris la postmilitan konkurencon. La industria burĝaro, de la fremda kapitalo tute dependanta, ne povas aspiri per si mem direktantan rolon ludi. Aliflanke, la hispanaj industriestroj tute ne gvidas la ribelmovadon kontraŭ la monarkia reĝimo; ili estas, male, la plej reakciaj elementoj de la burĝaro k fortege kontraŭstaras la laboristajn depostulojn. Inter la burĝoj nur la intelektuloj k iuj oficiroj sin montris respublikanoj. La hispanaj komerco k industrio ne prezentas sufiĉan ageblon por la studenta junularo. Multaj instruitaj personoj atendas de la ŝtato siajn vivorimedojn; ili fariĝas oficiroj, burokratoj, politikistaĉoj. Sed ne estas oficoj por ĉiuj, la malkontentuloj aliĝas al la respublikana partio. Se la indigno povis forigi la reĝon, ĝi ne sufiĉas por starigi vivokapablan registaron. La hispana respubliko ne estis, kiel la franca dum 1789, starigata de vigla burĝaro, kiun la feŭdaj katenoj malhelpis en ĝia kreskado, kiu aspiris sian sorton estriĝi. Tiu respubliko, male, rezultas el cedo de malfortigitaj monarkistoj, kiuj timas la grandiĝantan puŝon de la popola ribelo. Pruvo pri tio estas, ke la respublikana registaro ordonis nenian rimedon, kian sendube elektus triumfanta burĝaro: malkunigo de la eklezio k de la ŝtato, konfisko de la pastraraj biênoj, elproprigo de la grandaj terbienoj. Fakte nur ŝanĝo de registara personaro okazos.

Sed ĉiam ekzistas la profundaj kaŭzoj de la popola malkontento: terura mizero en la kamparo, daŭra senlaboreco en la urboj, senhontaj subpremo k ekspluatado al la laboranta amaso fare de la ekleziularo k la nobelaro. La politiko de prokrastado k de nekompletaj rimedoj, kiun aplikas la nuna registaro, tute ne povas plibonigi tiun staton. Kiam la entuziasmo de la komenco foriĝos, la akra realo estos palp-sentata. Necesos, ke okazu solvo.

La kamparana klaso estas laŭnombre la plej forta. Sed la historia sperto pruvas, ke la kamparanoj, individuistaj, nur konsiderantaj siajn regionajn profitojn nekapablaj realiĝi sian klasan solidaron, neniam povis direkte la potencon plenumi. Ili ĉiam transdonis al aliaj la zorgon direkti je sia nomo: bonapartismo en Francio, diktaturo de l' proletaro en U.S.S.R.

La burĝa respubliko laŭ parlamenta formo do ne estas vivkapabla en Hispanio. Laŭ la flanko, al kiu kliniĝos la vilaĝanaro, la respubliko estos anstataŭata de nova diktatoreco aŭ de laborista registaro. La sperto de la du lastaj diktatorecoj multe malfortigis la imponecon de la persona povo. Necesas, ke niaj hispanaj K-doj alprenu pozitivan sintenon, ke ili certigu al si la favoron de la kamparanoj konformiĝante al iliaj profundaj aspiroj, k stampu per sia sigelo la tuj akuŝontan registaron.

Ĉu la hispana proletaro estos sufiĉe forta por efektivigi tion? La estonto informos nin. Kiu konas la batalemon, la kuraĝon, la memoferon de tiu ĉi proletaro, tiu havos konfidon al la fina rezulto. Mi tre forte esperas, ke baldaŭ stariĝos en Hispanio socia respubliko, kun la originalaj formoj, kiujn donos al ĝi la propra ecaro de la hispanaj laboristoj. *8 555.*

---

kontraŭ la malestimo, kiun devas elteni tro ofte ankoraŭ la tielnomataj koloruloj, batali por ĉesigi la maljustaĵojn, kies viktimoj ili estas tro ofte, postuli, inter blankuloj k koloruloj, plenan egalon de l' rajtoj.

Ĉiu el ni devus provi plilarĝigi sian kulturon, trans la marojn k spacojn, ĝis la plej malproksimaj horizontoj. Ĉiu el ni devus celi amasiĝi, en sia spirito k en la koro, la verojn k belojn, kiujn kapablis malkovri aŭ krei la diversaj rasoj.

Jen tiun promeson donas al ni la granda hinda verkisto Rabindranat Tagore, parolante per misteraj inspiritaj esprimoj en siaj prihindiaj libroj: "*La senlima personeco de l' homo* povas esti plenumata nur en grandioza harmonio de ĉiuj homaj rasoj."

Tutmonda krizo en la agrikulturo

En la ĉeĥa "Kdinska Gazeto" (Kdynska Straz), semajne aperanta en mia naskiĝa urbo, mi trovis jenan interesan artikolon pri la nun reganta agrikultura krizo tiom priplorata ĉie de la grandbienuloj.

Mi legas: "La kaŭzo de l' tutmonda agrikultura krizo estas videbla en la pligrandiĝo de l' grenproduktado dum la lastaj jaroj k samtempa tutmonda malpliiĝo de l' grenkonsumo. Altiĝo de l' tutmonda grenproduktado estiĝis unue pro la instalo de novaj kampkulturoj ĉefe en transmaraj landoj, due pro industriigo de la produktadproceso (per sem-, plug- k falĉ-maŝinoj). Eĉ kiam montriĝis plimultiĝo de l' tutmonda loĝantaro, okazis kun la pligrandigo de l' grenproduktado... malpliiĝo de l' konsumantoj de terkulturaj produktoj.

"Kiel kaŭzojn por tiu tutmonda malaltiĝo de l' bezonoj je cerealoj oni povas konsideri":

a) Amasigo da grandegaj konsumantaroj en la mezo de industricentraj urboj. Ŝanĝita labor- k vivmaniero de iamaj hejm-, kampar-, terkultur-laboristoj, kiuj sekve de l' industriigo estis entiritaj en la moderna laborprocezo; kio havis kiel sekvon, ke milionoj da homoj, kiuj antaŭe havis tempon, kapablon k eblon konsumi pli multe da cerealoj k sin nutri nur per pano k aliaj bakajoj, hodiaŭ nutriĝas per arte plibonigitaj produktoj, ĉefe viando, graso ktp.

"Ekaperis do nova, ĉiam kreskanta aro da konsumantoj de plantoj arte plibonigitaj. Tio determinas fortan konsum-malaltiĝon ĉe tiuj tavoloj da homoj, kiuj sin nutras senpere nur per cerealoj. b) Ĉe tiuj tavoloj el la urba loĝantaro, ĉe kiuj kutime oni manĝas pli da viando el bone nutrataj brutoj (rostaĵon, ŝinkon, fumajitan varon, kokidojn, anserojn, anasojn, fiŝojn, aŭ sudan frukton, pomojn, oranĝojn, legomojn) malaltiĝas aŭtomate la bezono pri pano, faruno k cet. farunaj manĝaĵoj. c) Tute certe devas esti konsiderata ankaŭ la nova stato de l' virino, kiu partoprenas nuntempe en la panakira laboro. Miloj da virinoj, edzaj aŭ needzaj, kiuj antaŭe plejgrandparte iel partoprenis en hejma mastrumado, estas hodiaŭ okupitaj en oficejoj k manĝas en la proksimaj restoracioj aŭ en la manĝejoj de siaj entreprenoj. Eĉ se ili manĝas hejme k prizorgas la ĉefmanĝon, ili ne povas havi la tempon aŭ intereson por pretigi temporabajn farunmanĝaĵojn. Rapide preparita kotleto, ŝinko, peklita aŭ fumaĵita varo ktp. estas ĉiutaga manĝo en la menuo de l' virino laboranta eksterdome. d) Ankaŭ en la vilaĝo estiĝis transformiĝo en la konsumo. Kie en vilaĝo ne ekzistis antaŭ 20 jaroj buĉisto, tial ke ne estis la

bezono, nun tie malfermis du, tri buĉistoj siajn vendejojn kun bonega profito. Kie antaŭe terkulturista mastrino ne malpli ol dufoje en semajno portis sur la tablon farunajojn, bakaĵojn ktp., hodiaŭ estas konsumata viand-manĝaĵo, kiu rapide estas pretigebla. Tial oni povas ĝenerale diri, ke ni vidas antaŭ ni kreskantan tendencon por konsumo de arte plibonigitaj terkulturaj produktoj, kio kompreneble sekvigas malpliiĝon de l' cereala bezono. Tiu tendenco regas en tuta mondo. Do ni rajtas aserti, ke tiu ĉi nivelo ĉiam plialtiĝos k rapide povos disvolviĝi laŭmezure kiel progresas la industriigo, raciigo, demokratigo de l' mondo k ĝia mastrumado." —

Kiam mi estis leginta tiun ĉi artikolon, mi ekkonis, ke ĝi estas pritraktita unuflanke. Mi ne konsentas kun la aŭtoro, ke nur la industriigo k transiro de farunaĵ-manĝado al viand-manĝado en tutmonda skalo estas la ĉefa kaŭzo por la hodiaŭa agrikultura krizo. Mi estas certa, ke ĉefan kulpon pri tio havas la nun reganta krizo en industrio k komerco. Hodiaŭ ekzistas 20 milionoj da senlaboruloj en la mondo, kiuj estas elĵetitaj el la merkato. Al tiuj 20 milionoj necesas aldoni la familianojn (po 3—4 personoj): sume do 40 ĝis 80 milionoj da personoj devas malsati. Al tiuj milionoj oni alkalkulu la milionojn da laboristoj, kies laboro estas reduktita k kiuj perlaboras apenaŭ sufiĉe por satigi sin mem, tute ne parolante pri la familianoj. Tio reprezentas kvanton da 80 milionoj. Sekve sume 160 milionoj da homoj ne povas aĉeti al si panon en sufiĉa kvanto. Al tiu nombro aldonu la duonon de la mondloĝantaro, kiu efektive estas tiel malriĉa, ke ankaŭ ĝi ne povas aĉeti sufiĉon da pano k farunajoj. Sume do malsatas aŭ tute malsufiĉe manĝas ¾ el la tuta loĝantaro, k nur ¼ da feliĉuloj ĝissate manĝas viandon ktp. (ĝis difekto de la stomakoj).

En tio mi vidas la kaŭzon de la agrikultura mondkrizo. Jen la civilizitaj, kulturitaj agrikulturistoj-posedantoj kun superproduktado je cerealoj, kiuj pro persona profit-avido lasas mortaĉi ĉiutage siajn kunhomojn pro malsato. Kaj kiuj disvastigas tra la mondo la klarigon, ke la granda krizo estiĝis nur pro kutimiĝo de l' loĝantaro al viand-manĝaĵo! Tion oni kuraĝas aserti, kiam plej multaj homoj eĉ ne posedas tiom da mono, kiom necesas por aĉeti iom da salo k pano.

Tradukis k komentis senlaborulo A. Knourek (2474).

Korekto. — En n-o 349, p. 290, 2-a kolono, 5-a linio de supre, bonv. legi: *Neglekto* (tio signifas: malzorgemo) anst. "neelekto".

SEN LABORO

A. M. ARIMA

1

Samkiel ĉiuj fratoj-sklavoj
laboris ni en grand-fabrik'.
Vizaĝojn niajn kovris flavo
kaj brakoj restis sen fortik',

Car la laboro fortpostula
elsuĉis ĉion el muskol'.
Estingis sin la fajr' okula,
senforte pulsis ankaŭ kor'.

Laboris ni kun diligento,
eluzis forton ĉiun ajn,
sed mastro restis nekontenta,
kreskegis kvankam lia gajn'.

Fabrikaj estroj — dioj teraj —
diboĉe vivis en ĉampan',
dum ni kun miloj da ceteraj
apenaŭ gajnis por la pan'.

Tre ofte, post la petofaro
pri plialtigo de l' salajr',
deklaris ni — la premataro:
"Eksplodu striko tuj en fajr'!"

Admonoj restis senrezultaj,
ŝutitaj al ni sen avar'.
Per trompoj k ĝendarmoj stultaj
nur venkon gajnis la mastrar'!

LA KLASBATALO TRA LA MONDO

El Latvio

En tiu ĉi lando la laborista malkontento pligrandiĝas. Komence de aprilo okazis kongreso de lab. sporta k memdefenda asocio en Rigo. Tiu asocio estas sub socialdemokrata influo. Sume la asocio havas 5540 membrojn, el kiuj nur 1247 estas membroj de l' socialdemokrata partio. Dum la estraro apogas ĉi tiun partion, provincaj membroj akre plendas pri nesufiĉa batalemo de l' partigvidantoj. La kongreso malakceptis proponon de Liepajaj kongresanoj: malpermesi al la membroj, post la devіga militservo resti kiel instruktoroj en la armeo, k malpermesi al tiuj membroj, kiuj estas instruistoj en lernejoj, partopreni en milit-instruado. La registaro mem donas monon por armi la faŝistan "patrolandan gardist-asocion", kiu nun posedas pafilojn, maŝinpafilojn k kiras-aŭtomobilon. Tiu asocio entenas 25 mil membrojn k ekzistas ankaŭ virinaj grupoj. Laboristoj kompreneble ne havas permeson aĉeti eĉ pafileton.

Nun ĉesis la helpo de l' ŝtato al senlaboruloj, kiu konsistis en havigo de komun-laboroj. En Rigo okazis malpermesita senlaborula manifestacio. Kiam la oficistoj de l' registrejo komunikis, ke la ŝtato ne plu helpos en formo de komun-laboroj, senlaboruloj ekstermis la ejon k pli ol 600 komencis marŝi al la urbdomo, kriante: "Donu panon aŭ laboron, niaj infanoj mortas pro malsato". La policistoj disbatis ilin k ankaŭ okazis arestoj. Pro maldungo de aktiva laboristo en la metalurgia fabriko "La metalisto" en Rigo okazis proteststriko 17-taga k la maldungito estis redungata laŭ la laboristara postulo.

En aprilo precipe okazis multnombraj arestoj; sed la laboristaro ĝenerale, forirante de socialdemokratoj k komunistoj, fariĝas politike indiferenta, malgraŭ la kreskanta malkontento. Laŭ burĝaj gazetsciigoj en Latvio estas pli ol 700 politikaj malliberuloj; fakte ili estas pli multnombraj. Antaŭ la 1-a de majo okazis domtraesploroj k arestoj al 800 gelaboristoj.

A. N. (per Informservo de A. J. I.)

El Litovio

La kondiĉoj en la ĉefurba malliberejo (en Kaŭnas) estas treege malbonaj. En ĉiu ĉambro estas kunpremitaj 18 ĝis 22 homoj, kvankam loko estas nur por 14. Vintre la malliberuloj devas dormi sur malvarma planko k la ejo estas malbone hejtata. La nutraĵo estas same malbona k nehigiena. Ofte oni trovas en la supo nemanĝeblajn objektojn. Tiuj, kiuj postulas pli manĝeblan nutraĵon, estas enfermataj en malvastaj punĉeloj, kiuj estas mallumigitaj k kie oni ricevas dum tri tagoj nur unu fojon varman manĝaĵon. Oni eĉ ftizulojn tiel turmentas. Korespondi kun siaj parencoj ili povas nur dufoje monate. Esperanta korespond-

ado ne estas permesata. En tiu karcero troviĝas ĉ. 1500 malliberuloj, inter ili 500 politikaj (komunistoj, socialdemokratoj k socialistoj-maksimalistoj). Nuntempe oni konstruas novan malliberejon k preĝejon. Pri lernej-konstruado la faŝista estraro ne zorgas.

A. N. (per Informservo de A.J.I.)

Preparoj por "malarmado" en Ĉeĥoslovakio

La 7-an de junio okazis sur aviadejo en Gbel (apud Prago) aviad-festo, ĉe kiu 40 armeaj k granda nombro da personaj aviadiloj prezentis, kiel devas okazi bomb-atako per aviadiloj. Sur la aviada kampo estis starigitaj el la kulisoj de l' Nacia teatro tutaj vilaĝoj, en kiuj oni instalis kvar bateriojn, maŝinpafilojn k minbombĵetilojn, kiuj pafis el granda distanco. Bombĵetaj aviadiloj armitaj per maŝinpafiloj ĵetis cementajn bombojn, kies eksplodo estis anstataŭigita per artifika fumo. Tiajn "festojn" aranĝas ŝtatregistaro, kies eksterlanda ministro klopodas esti prezidanto ĉe la venonta kunveno por malarmado!

Laŭ "Leva Fronta" trad. Lachnit.

Batalemo laborista en Adalen (Norda Svedio)

La mortigo al ses laboristoj en Adalen okaze de batalo inter strikantoj k strikrompantoj, sekve de registara k mastra ordono, direktis la okulojn de l' tutmonda laboristaro al tiu ĉe alilandaj laboristoj ne tre konata regiono. Ĝi estas granda industria centro en Nordsvedio, kie ambaŭflanke de l' rivero Aargeman etendiĝas sur longo de 100 km seninterrompe segejoj, celuloid- k paper-fabrikoj. La socialista movado tie rapide enradikiĝis, k pro specialaj cirkonstancoj la amasoj estis tie ĉiam radikalaj k agopretaj. La rekta ago estis ĉiam ilia preferata batalrimedo, kial oni prave parolas pri la ruĝa Adalen. Antaŭ nelonge regis granda emocio en la burĝaj k registaraj medioj, kiam cento da junuloj el la Adalena distrikto rifuzis militservon. Militkomisiono devis enketi pri la opinio de tiuj junuloj pri milito k militismo. Kiel rezulto, nur 6 estis agnoskataj kiel rifuzantoj pro konsciencaj konsideroj, k ĉi tiuj rajtas fari civilservon anstataŭ la milita. Al la aliaj 92 oni perforte trudis lerni la mortigist-metion. Sed ili komunikis al la milit-estraroj k al la registaro pere de delegitaro, ke ili preferas iri en malliberejon ol porti armilojn por defendi la patrion, la ekspluatistojn k subpremantojn.

La laborist-mortigon en Adalen sekvis ĝenerala striko en Stokholmo k en Adalen mem. En Stokholmo manifestaciis 120 mil laboristoj. Per tiu strikmovado k la protest-manifestacioj la estraroj vidis sin devigataj maldungi la strikrompantojn k fortiri armeon k policon.

A. V. J.

Diversaj opinioj pri abort-paragrafo

Leginte en "S-ulo" n-o 345 la artikolon pri la paragrafo 218 de l' germana regna konstitucio (rilate abortigon), mi decidis skribi proteston k kolektis tiucele en mia loko pli ol 300 subskribojn. La plej multaj subskribis sendemande por protesti kontraŭ la hontparagrafo. Tamen esceptojn mi ankaŭ trovis. Invalido, kies pensio ne permesas al li aboni gazeton, tute ne sciis, pri kio temas en tiu afero. Post klarigo li diris: "Kion semis la kara dio, tion la homo ne ekstermu". Mi atentigis lin pri lia mizero k kiam mi konvinkis lin, ke la paragrafo nur pligrandigas la jaman mizeron, li eĉ subskribigis sian edzinon.

Post kelka tempo mi falis en vespujon. Sidis kune kartludante kelkaj "ŝtalkaskanoj", inter ili eĉ ilia gvidanto, kiu antaŭ nelonge vidviĝis, sen ke oni bone scius pri la kaŭzo de l' edzina morto. Leginte la protestskribajon li diris: "Tion mi ne povas subskribi. Kvankam, se ne ekzistus tiu paragrafo, mia edzino nun ankoraŭ vivus, mi tamen kontraŭas ĝian forigon k eĉ ĝian aliigon."

"Ho", mi demandis lin, "vi certe tre amis vian edzinon, aŭ ĉu vi deziras ankoraŭ kelkfoje edziĝi?" La tuta rondeto nun konigis siajn opiniojn, kies kvintesenco estis, ke la patrio

---

La ekonomia penetrado de Usono en Centran Amerikon

(3. Daŭrigo. Vd. n-ojn 348, 349, 350)

En 1922, la usona financa konsilanto komisiata pri aferoj de Haitio traktadis, je la nomo de ties registaro, prunton de 14 milionoj da dolaroj. Tio okazis, kvazaŭ Vaŝingtono traktis kun Haitio.

De tiu epoko, k same kiel kun Kubo k Sankta-Dominiko, la ekonomiaj rilatoj inter Usono k Haitio fariĝis pli k pli intimaj k la komercaj interŝanĝoj de la insuloj nur fariĝis kun la granda usona respubliko.

En preskaŭ la tuta amerika Mediteraneo, la metodoj de la usona banko estis preskaŭ similaj, ĉu en Kolombio, ĉu en Nikaragvo, ĉu en Panamo.

Ni vidos, ke la metodoj de penetrado uzataj de la grandaj trustoj ne estas tre diferencaj.

b) *La penetrado de la trustoj.* — La trusto de petrolo estas certe tiu, kiu ludis en Usono la plej gravan internacian rolon.

Dum la mondmilito ĝi aperis. Laŭ esprimo de Lordo Kurzon "kunligitoj flosis sur petrola ondego" k la petrola politiko klarigas grandparte la staton de l' rilatoj, kiuj ekzistis ĝis nun inter Usono k Meksikio. Se la prezidanto Ŭilzn rifuzis oficialigi la registaron de Viktoriano Huerta, tio estis precipe, ĉar ĉi lasta konsentis gravegajn koncesiojn al anglaj petrolaj interesoj de Pirzn k Filo (Pearson and Son). Dum tiu epoko, la usonaj kompanioj subtenis malkaŝe la ribelon de l' generalo Karranza kontraŭ Huerta. Poste, Karranza, venkinto, dank' al helpo de Ŭilzn, volis apliki tamen la faman artikolon 27 de la nova konstitucio de 1917, kiu havigis, principe, la posedon de l' tero k subgrundo al la meksika ŝtato. Tiu artikolo estis la deveno de sennombraj malhelpaĵoj. La fremdaj interesoj, ĉefe la usonaj, kiuj troviĝis ofendataj, ĉar la proprajo de iliaj minejoj tiel estis nefirmigita per modifo de konstitucio tuŝanta pasintajon, plendis malmodere. La kompanioj interkonsentis por ne pagi la impostojn, kiujn ili ŝuldis al la meksika registaro, kio kontribuis por faligi ĝin. Prezidanto Harding dependigis la agnoskon de l' nova prezidanto Obregon de la nuligo de l' artikolo 27-a. Kvankam li konservis ĝin, Obregon faris cedojn. Tiam okazis oftaj traktadoj inter la ĉefoj de la grandaj kompanioj subtenataj de la ŝtatdepartemento k la meksika registaro. Ili daŭris dum la prezidado de Kalles. La petrolkompanioj, rifuzante akcepti la novan leĝon, reduktis al plej rigora minimumo la ekspluatlaborojn tiel, ke la meksika ŝtato kolektis, en 1927, nur 2 milionojn da impostoj anstataŭ 10. La meksika registaro provis tamen plenkovri la deficiton per ĉiuj rimedoj, kiam la ribelo de generaloj Serrano k Gomez profundigis ĝin denove. La financa situacio de Meksikio fariĝis kriza k la ŝtatdepartemento opiniis, ke la momento estas favora. Ĝi sendis kiel ambasadoron s-on Dŭajt Moroŭ (Dwight Morrow), kiu havis tre intimajn rilatojn kun Banko Morgan k Bankiera trusto. Tiu financisto ne vane perdis tempon, ĉar, kelkajn semajnojn poste, la superega kortumo de Meksikio solene deklaris, ke la diskutataj artikoloj de la leĝo pri la petrolo estas nekonstituciaj. La saman tagon, prezidanto Kalles redaktis leĝprojekton reformanta la artikolojn deklaritaj nekonstituciaj k la morgaŭon la Ĉambro de Deputitoj k la Senato ĝin akceptis sendiskute.

La ekonomia penetrado de Usono en Meksikion tiel estis farinta novan k konsiderindan progreson.

Kompil-tradukis *M. Roux (132).*
(Finota.)

bezonas, kanonnutrajon, la kapitalistoj senlaborul-armeon k finfine la kara dio novajn anĝelojn k la diablo diablidojn.

Kun nia kuracisto mi havis jenan interparolon: "Miaopinie", mi diris, "la koncerna paragrafo nepre devas malaperi, ĉar necesas, ke la fuŝistoj k t. n. 'saĝaj virinoj' ne plu detruu la sanon de gravedinoj per fuŝabortigoj. Nur kompetentaj kuracistoj faru estonte la necesan operacion, kiuj ne plu bezonu timi punon." "Oni ne forigu ĝin," opiniis la kuracisto. "Oni nur aliigu ĝin tiel: Se okazis perforta gravedigo, kuracisto devas abortigi post juĝista esploro, aŭ se ekzistas vivdanĝero por la virino k (ĉi tie la paragrafo fariĝas kaŭĉuka) se la kuracisto supozas, ke pro nasko virino povus kripliĝi ktp. En tiu okazo mi ekz. povus interrompi ĉe ĉiu laboristino la gravedon." "Ĉu vere?" "Certe, ĉar nun ĉiuj malsatas k malsato plej ofte kaŭzas malbonajn sekvojn. Oni lasu la paragrafon al la politikistoj, ĉar ĝi estas tre bona propagandilo okaze de parlament-elektoj."

"Bone, s-o doktoro, mi kredas, ke vi helpus malriĉulinon, sed ne ĉiuj kuracistoj farus tion." "Ne, tute ne, tion mi scias, tio ja ne necesus, ĉar multaj, mi eĉ asertas: la plimulto el la kuracistoj samopinias kun mi. Se la kuracistoj A. k B. ne helpus, do estus helpema kuracisto C."

Kolektante subskribojn por protesto kontraŭ la paragrafo, vi Gek-doj, ankaŭ notu la dirojn diversajn pri la afero, kiujn vi aŭdas, ĉar la temo meritas seriozan atenton.

Aso (13 397).

PRI INFANEDUKO EN SOVETIO

Mi prezentas al la legantoj de "S-ulo" artikolon de la korespondanto de "La Nov-Jorkaj Tempoj" (The New York Times) en Moskvo de 30-a de majo. Tiu jurnalo estas konservativa k grand-burĝa k ĝuste pro tio mi konjektas, ke la elementoj aŭ frakcioj en SAT, kiuj estas skeptikaj pri la efiko de Sovetia infan-eduko al socialismo ĝojos (se ili ne estas tute malamikaj), ke korespondanto de kapitalista gazeto konstatas, kion nur "fanatikaj bolŝevikoj" ĝis nun prirevis.

. . . Fine estas la junuloj, kiuj konsideras blankajn kolumojn kiel eluzitan signon de burĝa lukso k barbojn aŭ lipharojn kiel antaŭdiluvajn. Vintre la knaboj portas nigrajn led-jakojn k pantalonojn, k somere palbrunajn ĉemizojn k genupantalonojn; la knabinoj mallongajn jupojn kun nudaj kruroj k ruĝajn tukojn ĉirkaŭ siaj kapoj. Tiuj grupoj kutimas vesti sin neglige, sed iliaj membroj estas tre puraj, brilaj k atletaj — kiaj la plejmulto el la rusoj ne estas — k ili fieras pro tio, kvankam ili ludas k gimnastikas pli vere pro devo ol pro amuzo, por plibonigi siajn korpojn k animojn.

Preskaŭ ĉiuj partianoj vivas askete k ne drinkas tiom multe kiom la resto de la popolo, ankaŭ ili ne grumblas pri nutraj-manko k aliaj malfaciloj. Ili alprenas sintenon profesie optimisman, aparte en ĉeesto de alilanduloj, k ili ege laboras tage, penante studi nokte. Tiel bone kiel la korespondanto de "La N.-J. Tempoj" scias, neniam ekzistis lando, kie homoj estis tiom firmaj por plibonigi siajn mensojn per studado, k tio ne aplikiĝas nur al komunistoj, sed al ĉiuj ĉiuloke. Estas iom kortuŝe k eble aspektas malsaĝete trovi grizbarban maljunan kampulon, ĉeestanta vesperlecionojn k studanta politik-ekonomion, kiu diras al ni, ke nur antaŭ jaro li lernis legadon. Malsaĝete — jes — sed kiam oni multobligus lin je ĉirkaŭe 100 milionoj, tiam tio signifus ion k helpus por klarigi, kial Jozefo Stalin sidas en Kremlo anstataŭ Dimitri Pavloviĉ Romanov aŭ iu alia caro.

Laste, sed egale grave, tie estas la

El Sovetia vilaĝa lernejo.

geknabetoj komunistaj — "Junaj Pioniroj", kiel oni nomas ilin — kiuj estas ĝisoste bonaj. Ili posedas ĝentilajn manierojn, kiuj ofte mankas al la plenaĝuloj, k ili tute perdis la subulsenton malamikecan, kiu estas responda pri la malfacilaj interrilatoj inter la pli maljunaj komunistoj k la eksterlandanoj. La pioniroj havas ian honor-sistemon mem-regadan k disciplinan en la lernejoj k ili estas la plej liberaj, plej altnivelaj k plej inteligentaj infanoj, kiajn la korespondanto de la "N.J. Tempoj" iam renkontis ie ajn. Ili estas puraj, kiaj la rusoj ne estis, ili ludas ludojn por sin amuzi k pensas pri sia lando kiel pri la plej granda el ĉiuj epokoj. Ili estas instruitaj pri sekso tre frue k tio ne ĝenas ilin — tiurilate ĉiuj rusoj estas aparte naturaj k malfantaziaj — k ili pensas, ke estas hontinde posedi riĉon aŭ laborigi homojn por sia profito. Ili malestimas, kion la usonanoj nomas komforto, sed ili konas la ĝojon de kuna penado k ili havas ŝancon partopreni en nacia vivo, en propagandaj ekskursoj, aŭ elektoj aŭ esploradoj ktp., ĝis pli alta grado ol infanoj en iu ajn lando. La knabinoj estas samaj kiel la knaboj k ili estas krom tio bel-distingaj; tiel malfacila kiel la vivo estas ĉi tie en Sovetio, tiu ĉi korespondanto estas preta aserti, ke neniu geknabetaro ie ajn fartas pli bone aŭ havas ŝancon iĝi pli bona civitano ol ĉi tie.

Oni parolas multe hodiaŭ pri Sovetia centraligado industria, regna planado ktp. kiel imitindaj aferoj por la kapitalista mondo, sed efektive gravas nur, kiel la sovetianoj edukas siajn infanojn, kiel la jezuitoj scias, k Lenin sciis, kiam li diris: "Donu al mi kvar jarojn por instrui la infanojn k neniu caro aŭ alia reĝimo estus elradikigonta miajn lecionojn".

Valter Duranti. El la angla trad. Georgo Saville (1092).

POR NIA MEDITO

La Logiko

Tro da misteroj ĉirkaŭkovras la fenomenojn de la vivo por ke ilia priklarigo estu ebla nun. Oni nur povas diri, ke la aferoj okazas kiel se ĉiu el la diversaj elementoj: biologiaj, afekciaj ktp., kiuj konsistigas la estaĵojn, havus sendependan ekziston k estus submetataj al iu speciala logiko, se tiun terminon oni komprenas en la senco de determinita interligiĝo de la fenomenoj.

La biologia logiko regas la ciklon de la organisma vivo k de la bezonoj necesaj por ĝia konservado. La afekcia logiko direktas la sentojn k la instinktojn, kiuj kondukas nin. La kolektiva logiko kondiĉas la moralon k la socian vivon. De la mistika logiko naskiĝis la dioj k la kredoj. La intelekta logiko naskas la inventojn, kiuj aliigas la ekziston de la homoj.

Ĉar la diversaj cikloj havas siajn specialajn leĝojn, iu unika formo de logiko ne povus klarigi la produktojn de ĉiu el ili. De la fako de iu fenomeno al alia, la priklarigaj metodoj nepre devas ŝanĝiĝi.

Ĉe la bazo de la ekzistado troviĝas la organisma ciklo. Ĝi rilatas al la simpla egalo. La ĉeloj de homo, de rato, de birdo funkcias sammaniere per la influo de la vivleĝoj k precipe de tiuj du grandaj limigantoj de ĉiu ekzisto: la plezuro k la doloro.

En la ciklo de la afekcia vivo: sentoj, pasioj ktp., la egalo estas mal-

pli kompleta, tamen ĉiuj estuloj tre similas ankoraŭ inter si. La amo, la malamo, la ĵaluzo, la kuraĝo, la sindonemo, renkontiĝas kun sama malvolviĝo ĉe kelkaj hejmaj bestoj kiel ĉe iliaj mastroj.

Estas nur en la ciklo de la racia vivo, ke la diferenco, apartiganta la bestojn de la homoj, fariĝas granda. Inter la diversaj reprezentantoj de la homa speco, la intelektaj diversiĝoj estas same tre grandaj.

La racia logiko regas laŭ ekskluziva maniero en la eksperimentejo de la scienculo, sed ĝi malmulte influas sur la konduton de la individuoj k de la nacioj. Estas ĉefe la afekciaj, mistikaj k kolektivaj elementoj, kiuj kondiĉas ilian ekziston.

Sen la kono pri tiuj realaj instigiloj, estus neeble kompreni la vivon de la popoloj. La racio tre malofte direktas iliajn pensojn k agojn.

D-ro Gustavo Le Bon.
El la franca tradukis *Ponokrato.*

MI VOLAS SCII...

La urbo Vieno, administrata de socialdemokratoj, dum la lastaj jaroj kelkfoje havis sindikatajn konfliktojn kun siaj tramistoj, ankaŭ plejgrandparte socialdemokratoj. Se la tramistoj postulis plialtigon de la salajro, la komunumo deklaris, ke tio sekvigos ankaŭ plialtigon de la tarifo. Laŭŝajne oni demandis la reprezentantojn de la laboristaro kiel ĉefan parton de la klientaro, sed la rezulto estis, ke plialtiĝis la salajro k — la veturprezo. Kompreneble la aliaj laboristoj ne povis atingi pli altajn salajrojn dum la nuna krizo, sed devis pagi la plialtigitan veturprezon. Tio tute ne kreis harmoniajn rilatojn inter la tramistoj k la aliaj laboristoj, ĉar la unuaj videble akiris avantaĝojn je kostoj de cetere pli malbone salajrataj industrilaboristoj.

Nun la situacio de la tramo pro akra senlaboreco tre malboniĝis. Senlaboruloj rajtas veturi senpage, do la tramo plendis pri malkresko de la enspezoj. Fine la direkcio proponis al la tramistaro 20 liberajn tagojn nepagatajn dum la venontaj 14 monatoj, aŭ konforman maldungadon. Sekvis vigla bruo inter la tramistoj, protestoj, plendoj ktp. (Ke la fabriklaboristoj plejmultkaze laboras nur 3—4 tagojn ĉiusemajne, oni ne atentis.) Laste la tramdirekcio voĉdonigis sian proponon inter la dungitaro (kiu privatkapitalisto agus tiel demokratece?) k du trionoj akceptis, unu triono *mal*akceptis la proponon.

Kiel klarigi tian mankon da solidaro inter organizitaj socialdemokratoj?

F. S. (16 462).

SCIENCO K TEKNIKO

La materio de l' universo en sia triformeco

La homoj bezonis centmilojn, eble milionojn da jaroj, antaŭ ol rimarki, ke ekzistas aliaj materioj ol la solidoj k la fluidoj. Nur en la 18-a jarcento oni ekscietis pri la ekzisto de aerformaj fluidoj, en la 19-a pri ilia transformiĝemo en fluidan staton. Hodiaŭ ni scias plencerte, ke la gasoj formiĝis el eroj sendependaj, disigitaj per larĝaj spacoj malplenaj, kiujn ili trakuras ĉiudirekte kiel multaj ĵetaĵoj, dum en la fluida stato tiuj ĉi eroj preskaŭ intertuŝiĝas, k ke la solidiĝo aperigas novajn fortojn, kiuj kunforĝas ilin solide inter si. En nia parto de l' universo ni konstatas tiujn tri distingajn formojn de materio (solidojn, fluidojn k gasojn); sed la mondo estas granda k senfine varia. Studoj pri iuj partoj de l' universo kondukas al tio plivastigi nian ideon pri la gasa stato.

Ĉiu korpo estas karakterizita per *kriza temperaturo,* trans kiu ĝi ne povus fluidiĝi, nek, malpli ankoraŭ, solidiĝi (hidrogeno ĉe -241^0, oksigeno -119^0, karbon-gaso $+31^0$, kloro $+146^0$, jodo $+512^0$). Tiel eĉ ĉe ordinara temperaturo multaj gasoj povas esti kunpremataj senfine, sen ke iliaj molekuloj forlasas sian liberon. Tiel la oksigeno, sub premo de 1000 atmosferoj, posedas ankoraŭ la ecojn de l' gasa stato, kvankam ĝia denso tiam estas supera al tiu de l' akvo, sed la volumeno propra al ĝiaj molekuloj estas preskaŭ egala al tiu de l' spaco, kiu ilin entenas, tiel ke ilia libero estas komparebla al tiu de personoj, kiuj estas premitaj ŝultro ĉe ŝultro ĉe iu manifestacio publika. Iliaj movoj do estas tre limigitaj, ne perdante la ritmon k aspekton, kiuj karakterizas la gasan staton; sed oni rajtas demandi sin, kia fariĝas tiu ĉi libero sub la premado terurega, kiu regas interne de l' astroj. Ĉe la centro de l' tero, ekzemple, tiu ĉi premo ne estas pli malgranda ol 1 600 000 atmosferoj k, aliflanke, ĉio permesas al ni kredi, ke la temperaturo tiea nombriĝas laŭ miloj da gradoj. Sed tie en la profundegoj ekzistas, kavaĵoj plenigitaj de gaso, oni ne bezonus treege miri, se ilia denso estus komparebla kun tiu de l' plateno.

Oni povas eĉ supozi, ke ĉiuj specoj de materioj, kiuj ekzistas en tiuj ĉi centraj regionoj de l' globo, estas transe de sia kriza temperaturo; sekve, ilia reala stato estus tiu de gaso, sed tiel densigita, ke ĝia denso estus ses- ĝis sepoble tiu de l' akvo.

Rezultas do jeno: la gasoj estas malpezaj nur sub la plej malgrandaj de ni konataj premoj; sed ekzistas en la universo koncentrigaj punktoj de l' materio, kie la premo k la temperaturo estas tiaj, k ĉi tiu materio povas ekzisti nur en la gasa stato, k kun denso komparebla al tiu de l' ordinaraj solidoj: tia la Suno, kies denso meza, 1, 4, devigas konsenti pri materi-koncentrigoj ankoraŭ pli grandaj en ĝiaj profundoj.

La efiko de l' mallongaj elektraj ondoj

La tre mallongaj ondoj, kiuj kalkuliĝas laŭ dekonmetroj, havas la kapablon elteni moduladojn ekstreme rapidajn, pro siaj altegaj frekvencoj. Nu, la rapida modulado estas nepra kondiĉo por la sukceso de l' tele-vidado (vidado malproksimen): la distanc-vidado postulas fakte intens-variojn nombriĝantajn laŭ milionoj po sekundo. La tre mallongaj ondoj povas sin direkti per reflekto sur metalspegulojn. Oni do povos koncentrigi ilin en direktitajn faskojn. Energio laŭvorte plej malgranda (kvarono da vato, la energio de poŝlampo) kolektita en tian lumtenilon devas sufiĉi por sendi radiojn je centoj da kilometroj. De l' monto Agel, apud Tulono, oni povos tiel telegrafi al stacio alte lokita sur la montoj de Korsiko k de tie al Sardio, de Sardio al Tunizio, tiam laŭlonge de l' Atlaso al Maroko ktp. Eluzante tiun sistemon baziĝantan sur la ecoj de l' mallongaj ondoj, la nova telegrafio povus, kun malpli da kurento, ol konsumas la plej malgranda bulvarda lumtabulo, ĉirkaŭkuri la mondon. La telegrafaj fostoj povus malaperi...

La **internacia Ligo por la nova Eduko** fondas premion de 10 mil frankoj francaj, kiu estos atribuata al la "plej bona tutmonda kompendio pri la tuta edukado". Por ĉiuj informoj oni turnu sin al la franca Grupo de nov-eduko, 41, rue Gay-Lussac, *Paris (5),* aldonante poŝtmarkon por respondo.

TRA ESPERANTIO

SENNACIISMO

Kiel bone sciate, la *sennaciismo* estas denuncata de la nuna C. K. de SEU kiel "etburĝa", "kontraŭproleta" ideologio k per similaj kvalifikoj. Al tiu C. K. apartenas K-doj Demidjuk k Nekrasov, kiuj en junio 1922 ekeldonis en Moskvo la revuon *La Nova Epoko*. Ni opinias, ke niaj legantoj legos kun granda intereso la ĉi-suban artikolon de K-do Lanti kun la enkonduko de la Redakcio, kiuj aperis en la oktobra n-o (1922) de tiu revuo. Komentojn ni ne faros, tial ke ili estus superfluaj por ĉiu pripensema homo. Ni nur rimarkigu, ke kontraŭ la deziro de multaj K-doj la aŭtoro de ĉi tiu artikolo ĉiam kontraŭis al tio, ke la *sennaciismo* estu oficiale agnoskata de SAT. — *Red.*

En mezo de aŭgusto n. j. Moskvon vizitis nia ŝatinda kunbatalanto, redaktoro de "Sennacieca Revuo", K-do Lanti (el Parizo). Li venis, komisiite de SAT por esplori la faktan staton de la demando pri L. I. ĉe Komintern, ĉar dum la lasta tempo idistoj multe fanfaronis en tutmonda komunista gazetaro, ke "ido estas akceptita en Komintern".

Laŭ la oficialaj informoj, ricevitaj de K-do Lanti ĉe la Sekretariaro, la studkomisiono estas antaŭ kelkaj monatoj likvidita k Komintern akceptis nenian decidon rilate al L.I.

La fakta materialo, kolektita de K-do Lanti, aperos en proksima kajero de "S. R.".

Dum trisemajna gastado de K-do Lanti ni havis oftajn okazojn pridiskuti kun li multajn gravajn problemojn pri novaj fluoj k metodoj de esperanta agado. Tiu persona kontakto kvazaŭ cementis la idean parencecon k proksimecon de SAT k de "La Nova Epoko".

K-do Lanti verkis speciale por nia revuo la sublokatan artikolon, kiu montras rilaton de SAT al la ideo de sennaciismo.

SENNACIISMO

Al la "Novepokuloj".

Vi petis, ke mi faru skizeton pri la direktivideáro, kiu instigis la fondon de *Sennacieca Asocio Tutmonda*. Vian afablan peton mi ne povis rifuzi. Ĝin eĉ kun plezuro mi plenumas.

En la nova vortesprimo *sennacieco* kion ni enmetis? Multon k tamen nenion novan. Ni nur sisteme konkretigis ideojn, kiujn oni povas trovi en la verkaro de L. Zamenhof — kiu cetere mem ne elpensis ilin, sed trovis ĉu en la Biblio, ĉu ĉe antikvaj saĝuloj k filozofoj.

Ja, la Majstro kelkfoje diris, kion hodiaŭ alivorte ripetas tiuj, kiuj malkaŝe sin nomas "sennaciuloj". Sed la aŭtoro de esp-o parolis timeme, kun certa sindeteno por ne malhelpi la unuajn paŝojn de sia naskito.

Ĉe la I-a Kongreso de esperanto diris jene la Majstro:

"... hodiaŭ inter la gastamaj muroj de Bulonjo-sur-Maro kunvenis ne Francoj kun Angloj, ne Rusoj kun Poloj, sed homoj kun homoj. Benata estu tia tago, k grandaj k gloraj estu ĝiaj sekvoj!"

Nu, se ne plu estas Angloj, Francoj, Rusoj k Poloj, nediskuteble tiaj homoj povas esti nur sennacianoj...

Estas fakto, ke *dum* la kongresoj konsentas esp-istoj iomete demeti sian naciecon. Sed tio estas nur ĝis ia grado k mallongtempa.

Ni volas kontraŭe, ke tiu sennacieca sento, kiu iafoje aperetas en la esp. kongresoj, fariĝu daŭra k fakta. Ni volas zorgi por ke ĝi kreskadu k finfine sufoku la naciecon ĉe la praktikantoj de la internacia lingvo. Ni volas sentime primoki la personojn, kiuj asertas, ke esp-o ne celas detrui la naciajn kulturojn, sed kontraŭe povas eĉ utili por disvastigi nacian kulturon eksterlanden. En tiu aserto estas konstateble, unu fojon pli, ke ĉiu patrioto, eĉ kiam li estas esp-isto, ĉiam k ĉiel celas al konkerado ĉu morala, ĉu spirita, ĉu fakta de aliaj nacioj, k en tio kuŝas la danĝero de iaj ajn patriotismo k nacia sento.

Estas tamen fakto, ke esp-o ne celas fordetrui la naciajn kulturojn. Esp-o celas nenion; ĝi estas nur ilo; ĝi ne povas esti alio. Sed esp-o estas nebezona ilo por propagandi nacian kulturon, dum ĝi estas nepre necesa por kontraŭbatali tiaspecan ideologion.

Senpripensuloj estas tiuj internaciistoj, kiuj ne atentas la mondlingvan problemon; same senpripensaj estas tiuj naciistoj, kiuj propagandas k uzas esp-on. Se vera Internacionalo ne povas ekzisti sen komuna lingva interkomprenilo, same ne povos ekzisti nacia kulturo, kiam internacia lingvo estos tutmonde uzata por ĉiuspecaj kulturaj laboroj. Okazos pri la naciaj lingvoj je la monda skalo, kiel okazis jam pri diversaj dialektoj je la nacia skalo, kiam unu el ili fariĝis la oficiala porkultura lingvo. Nedubeble post jarcentoj la naciaj lingvoj fariĝos dialektoj k la mondlingvo estos ĝenerale uzata en ĉiuj fakoj de la scienco k kulturo.

Per tia ĝenerala tutmonda uzado de komuna lingvo la naciaj kulturoj fandiĝos en universalan kulturon, vere humanan k sennaciecan.

— Kaj tio estos bonega...

Ĉu ni devas senage, fataliste atendi tiun antaŭvidatan realajon? Certe ne. Ni devas senprokraste uzi esp-on por embrie funkciigi societon, kiel estas esperinde, ke funkciu la tutmonda socio.

Kiel tiucele ni jam povas ebligi tiun embrian funkciadon? Kiel ni povas utile uzi esp-on?

Se ĉiuj telefonaparatoj ne estus kunligitaj per multnombraj fadenoj, ili ne povus utili. Same okazas pri esp-o, se oni ne havas la eblon uzi ĝin kun esp-istoj el ĉiuj partoj de la terglobo.

Per eldono de Adresaro SAT unue ebligas tiun utiligadon de esp-o. Due ĝi instigas al kiel eble plej ofta kontakto inter ĉiuj siaj membroj, por tiele kreskigi en ili sennaciecan senton.

Ni ne estas revemuloj, opiniantaj, ke jam ekzistas sennaciuloj. Ni tro konscias la pezan tradician ŝarĝon, kiun ni kuntrenas. Sed ni volas nin liberigi de tiu ŝarĝo, k tiucele jam penadas.

En la kongresoj de SAT neniu parolas kiel reprezentanto de iu ajn nacio. Arbitre ni disdividis la terglobon laŭ geografiaj sektoroj; k en la organizsistemo ĉiel eble ni penis forigi naciaĵojn.

Jam nia organizo vekis grandan intereson en multaj landoj. Eĉ lia ministra moŝto, Léon Bérard, malpermesis la instruadon de esp-o en ĉiuj lernejoj de Francio, sekve de la agado de la SAT-anoj. Nu, ĉu tiu lasta fakto ne montras la devon al ĉiuj, kiuj volas uzi esp-on ne amatore, dande, sed por noblaj celo k idealo?

Esperantistoj el ĉiuj landoj SAT-aniĝu!

Moskvo, 31. aŭgusto 1922.

E. Lanti.

Hokokruco — SAT-insignoj!

Ĉu mi freneziĝis por apudmeti nian ŝatatan insignon ĉe la faŝista, fisentojn elvokanta hokokruco? Kion mi arogas! Mi devas al vi fari teruran konfeson, karaj Gek-doj. Mi, longjara SAT-ano, apartenas nun al la hokokrucula sekto. Aŭskultu!

Vi ĉiuj scias, ke depost la pasintjara parlamentbaloto en Germanio kiel fungoj kreskis el la tero tiu de ni tiom "ŝatata" bando. "S-ulo" jam tre ofte citis la heroajn farojn de tiuj etcerbuloj. Kiel cimoj en malriĉula kabano ili vidigas sin multnombre sur la stratoj, elmontrante eĉ fanfarone la antisemitan (cetere "semitan") hokokrucon sur siaj heroaj brustoj. Per sia

"Hajl"(vivu!)-saluto ili opinias honori ĉiun portanton de l' pogrommedalo. Mia koro batis kiel ĉevalpiedo, kiam mi ekspertis esti salutata kiel hokokruculo[1]. Jen sennaciulo baptiĝis vole-nevole nacisocialisto! Mi nun estas konsiderata kiel Hitlerano k ne plu devas saluti per "bonan tagon", "ĝis revido", sed nur krii "Hajl"! Kiel povis tio okazi? Ekzamenu mem! Nia SAT-insigno efektive aspektas, vidata iom el malproksimo, kiel hokokruc-insigno. Aliel mi ne estus tiel ofte salutata, eĉ tre ceremonie per alten levita mano k "Hajl"-krio. Aŭ ĉu ni SAT-anoj meritas specialan estimon de niaj ĉefmalamikoj, la "faŝistoj"? Antaŭ nelonge mi eĉ fariĝis preskaŭ viktimo de surpriz-atako de komunistaj K-doj. Mi ĝojis finfine povi daŭrigi mian dimanĉan promenon sen disŝirita vesto k ŝvelinta okulo. Ili ja ankaŭ suspektis min kiel hokokruculon ...

Mi konsilas plej baldaŭ eldoni novan SAT-insignon k proponas, ke ĝi similu aspekte la germ. LEA-insignon; ĝia diametro ne estu tiom granda; verda stelo sur terglobo kun enskribo: SAT k ESPERANTO. Globinsigno aspektas certe pli internacie ol insigno frape similanta la hokokruculan pogrommedalon. Mia deziro estas samtempe tiu de multaj sinceraj SAT-anoj. *Buna (3789).*

★ XI. Kongreso de SAT en Amsterdam (Nederl.)

2.—7. aŭgusto 1931.

5-a Komuniko

Salutvespero okazos sabaton vespere, je 1. aŭgusto, 20-a horo, en konstruo "Concertgebouw"; kunlaboros VARA-orkestro, k la programo estos radie disaŭdigata.

Fakkunsidoj okazos: lunde, je la 20-a h.: LEA-oj. Marde, je la 14-a h.: Junularo. Merkrede, je la 20-a h.: Socialista k komunista frakcioj. Ĵaŭde je la 14-a: Liberpensuloj.

Por la **junulara kunsido** oni sin turnu al K-dino Annie Duif, v. Spilbergenstr. 22 h., *Amsterdam W.*

Fakestroj, kiuj deziras aranĝon de kunsidoj, sin tuj anoncu, por ke ni povu konservi por ili kunvenejon. *O. K. K.*

Proponoj al la XI-a Kongreso

3

a) En ĉiu urbo, kie troviĝas 5 aŭ pli da aktivaj SAT-anoj, oni organizu oficialan SAT-Grupon. b) Ĉiu Grupo faru subleĝojn, kiuj konformu al la specialaj cirkonstancoj aŭ kondiĉoj horzonaj k lokaj, sed tamen neniu el tiuj reguloj iel kontraŭstaru la SAT-Statuton. c) Ĉiu Konsilanto estas respondeca, ke la Grupoj en lia aŭ ŝia horzono funkciu laŭ la Statuto k ĝiaj subleĝoj, ankaŭ ke la subleĝoj estu laŭstatutaj. En mala okazo li provizore eksigu aŭ eksoficigu la kulpulojn aŭ kulpulon k li devas tuj raporti la koncernan aferon al la P. K. por ties fina decido. d) Ĉiuj Grupoj en ĉiuj horzonoj sendu ĉiutrimonate delegitojn al centra horzon-loko, por ke tiuj kunvenu k decidu pri farendaĵoj SAT-profitaj en siaj horzonoj. e) Tiom longe kiom landoj aŭ nacioj ekzistas, se estas pli ol unu horzono en nacio, ili kune havu ĉiujaran kongreson por decidi pri farendaĵoj SAT-profitaj, kiuj, pro la ekzistantaj lim-baroj, pli malpli akordiĝas. La ambaŭklasaj delegitoj estu instrukciataj pri siaj farotaĵoj de siaj respektivaj Grupoj. f) Ĉe la ĉiujaraj kongresoj oni elektu delegiton aŭ delegitojn, kun instrukcioj al la ĝenerala SAT-Kongreso. Ĉiu kongresano havu unu voĉon, krom tiuj de la apudaj horzonoj aŭ landoj k, kompreneble, la horzono aŭ lando mem, kie troviĝas la Kongreso; la kongresanoj de tiuj horzonoj ne havu pli da voĉoj ol 10 por ĉiu horzono, kiu reprezentas 200 anojn aŭ malpli k ne pli ol 20 voĉojn por ĉiu horzono, kiu reprezentas pli ol 200 anojn. Ĉu oni mem pagas por sia vojaĝo k aliaj elspezoj aŭ la membraro de la koncernaj horzonoj, tion decidu ties membroj, aparte, laŭ sia propra financstato.

Georgo Saville (SAT-ano 1092).

4

Oni aldonu liston, en la Jarlibro, de la matrikuloj en numera ordo, kun la nomo de la *urbo* de ĉiu ano. *N. Heuschen (8 094).*

5

Por solvi la monaferon de SAT, oni presigu Jarlibron k "S-ulo"n en Moskvo. *N. Heuschen (8 094).*

6

Aktivaj membroj de SAT *ne* estas devigataj nepre aboni "S-ulo"n, sed nur aboni ĝin laŭpove. *N. Heuschen (8 094).*

7

La Jarlibro aperu nepre dum *januaro.* *N. Heuschen (8 094).*

8

Oni ŝanĝu artikolon 11 de l' Statuto jene: a) ..., k ĉiu sektoro rajtas je *tri* konsilantoj *po mil membroj.* *N. Heuschen (8 094).*

[1] Tion certe ne antaŭvidis K-do Muravkin, kiu elpensis la modelon por tiu ĉi SAT-insigno!

Esperanto servas en Bruselo

La 6-an de junio okazis en fervojista sindikatejo parolado pri la baldaŭa lab. Olimpiado Viena. Oni prezentis filmojn k gegimnastikulojn irontajn al Vieno. Samtage alvenis en Bruselo naŭ esp. fervojistoj Vienaj. Ili ĉeestis tiun kunvenon propagandcele k unu el ili alparolis la ĉeestantojn esp.-lingve. Li informis ilin pri profesiaj aferoj k salutante ne forgesis propagandi por esp-o. Tradukis francen K-do V. Aelst. Bone efikis tiu aranĝo, kiun ni ŝuldas al senlaca klopodemo de K-doj Lebacq k Basteels. *155.*

2. Laborista Olimpiado

La esperantistoj vojaĝontaj al Vieno (ĉu unuope, karavane, aŭ per eksterordinara vagonaro) por viziti la 2. Laboristan Olimpiadon (19.—26. julio) estas petataj ornami la vagonojn dum la veturado per floroj, niaj flagoj, insignoj ktp. por atentigi la loĝantaron al esp-o k Olimpiado k por la socialismo entute. Ni opinias, ke tio estas bona k facile farebla propagando por niaj celoj. Ni atentigas vin, ke en Vieno en ĉiu stacidomo k distrikto estas akceptejo k informejo.

Estraro de Aŭstria Lab. Ligo Esperantista.

Helpu varbi! ★

Sendu PK, L, gaz. il. ktp., kiujn ni uzos por ekspozicio k propagando en urbo Haarlem. Ĉio estas rekompencota k ĉiu letero respondota. Skribu al: K-do I. Schoon, Berkheyde str. 30, z, *Haarlem* (Nederlando).

TRA LA MOVADO ◆

KRONIKO

BRITIO. La Jarkunvenon de Brita LEA, okazinta 10-an de majo en Derby, ĉeestis preskaŭ 40 Gek-doj. Oni elektis K-don Sulski kiel prezidanton, H. Clayton (Ŝefild) kiel organizanton, K-don Stej (Bournemouth) kiel redaktoron de l' Bulteno. Sekretario: S. J. Smith, 36, Womersley Rd., London N. 8. En 1932 la kunveno okazos en Manĉestro (Manchester). (Ni ĉerpas tiun ĉi noton el la Bulteno de BLEA, ĉar ni ne ricevis raporton de iu el la resp. K-doj. — *Red.*) Al la SAT-Kongreso veturos karavano aranĝota de K-do Sulski (Lond.), kiu forlasos Liverpul-stacidomon je la 1-a de aŭg. matene. — *GERMANIO.* • *Ŝtutgart.* En majo usona K-do Veder paroladis en SAT-kunveno pri "lab. mondproblemoj". Interese li raportis pri vivo en Usono k speciale la tiea lab. movado. Ankaŭ li tre objektive pritraktis la nunan krizon en la lab. esp. movado. Poste okazis vigla diskutado. Estus dezirinde, se la SAT-anoj pli ofte havus eblon bonvenigi k aŭskulti eksterl. K-dojn, por persone interkonatiĝi k tiel estigi kontakton kun la klasgefratoj el tuta mondo. Ĝis revido, K-do Veder, en Amsterdam! (SAT-Rondo Ŝtutgart.)

NIA POŜTO ◆

16 504. — Jarlibro 1931 ne jam aperis. *Adm.*

KORESPONDADO ◆

Unu enpreso, simpla trilinia anonceto kostas 0,80 mk. g., ĉiu plia linio 0,50 mk. g. — Grandaj anoncoj kun kadro: po kv. cm. kostas 0,20 mk. g.

FINLANDO

F-ino S. Lehto, Poste restante, *Abo,* interŝ. jubile- k bonfar-markseriojn.

GERMANIO

Allo, belgiaj K-doj! — Kiu povas peri al mi ian laboron en Belgio? Kian laboron estas egale. Belgan vizon mi havas. Adr.: Gustav Zufall, *Ihringhausen b. Kassel.*

K-do Willy Matthes, Bischofsweg 39/II, *Dresden-N.,* kĉl, L, PK, PI.

—LEA-Grupo Ffm. dez. solidarajn salutleterojn kontraŭmilitajn por manifestacio, okazinta 1. 8. Adr.: K-do Curt Nissen, Landgrafenstr. 20, *Frankfurt/M.*

NEDERLANDO

K-do M. B. Laporte, Zoetewoudscheweg 80. *Leiden,* dez. rilatojn, prec. kun K-doj el Oriento, interŝ. artobjektojn k. a., L. Nepre resp.

K-do Joh. H. Marse, Levendaal 26, A., *Leiden,* interŝ. PI, PM kĉl. Nepre resp.

PORTUGALIO

K-do Antonio Henriques, r. Creche 30-3-0, *Lisboa,* kĉl, pri ĉ. temoj.

ENHAVO

	pago
Pri rasaj antaŭjuĝoj	**305—06**
Ĉu la burĝa respubliko povos vivi en Hispanio?	**306**
Tutmonda krizo en la agrikulturo	**306—07**
Sen laboro	**307**
La klasbatalo tra la mondo	**307—08**
La ekonomia penetrado de Usono en Centran Amerikon	**308**
Diversaj opinioj pri abort-paragrafo	**308**
Pri infaneduko en Sovetio	**309**
Por nia medito	**309**
Mi volas scii	**310**
Scienco k tekniko	**310**
Tra Esperantio	**311**

Presejo: Neudrag, Leipzig (Germanio)